

До питання удосконалення механізму державного управління органу конституційної юстиції як державного органу з особливим статусом

Автор: Петрів Іван Михайлович

Організація: Міжрегіональна Академія управління персоналом

Видання: Конституціоналіст · 2020

Дата публікації: 2025-10-28

Постійна адреса: <https://constitutionalist.com.ua/do-pytannia-udoskonalennia-mekhanizmu-derzhavnoho-upravlinnia-orhanu-konstytutsijnoi-iustytzii-iak-derzhavnoho-orhanu-z-osoblyvym-statusom/>

Відомості про автора

Петрів Іван Михайлович

Міжрегіональна Академія управління персоналом

Анотація

УДК 354.075.1(477)

I. М. Петрів, аспірант, Міжрегіональна Академія управління персоналом, Україна

ORCID ID: 0000-0003-2698-395X

ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ

МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

ОРГАНУ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮСТИЦІЇ ЯК

ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ З ОСОБЛИВИМ

СТАТУСОМ

DOI: [10.32702/2306-6814.2020.5—6.175](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.5—6.175)

I. Petriv, postgraduate student, Interregional Academy of Personnel Management, Ukraine

TO THE QUESTION OF IMPROVEMENT OF THE MECHANISM OF STATE GOVERNANCE

OF THE CONSTITUTIONAL JUSTICE BODY AS A STATE BODY WITH SPECIAL STATUS

У статті досліджено діяльність органу конституційної юстиції як частини механізму державного управління в Україні та окремих державах Східної Європи. Приділено увагу результатам діяльності конституційної юстиції в системі органів державної влади та аналізу існуючого законодавства з цього питання. Зазначено, що у процесі діяльності конституційної юстиції, при винесенні рішень та висновків органом конституційної юстиції здійснюється вагомий вплив на функціонування механізму державного управління, перш за все, з огляду на загальнообов'язковість виконання прийнятих рішень цим державним органом. Проаналізовано значення рішень та висновків органу конституційної юстиції в механізмі державного управління.

Метою статті є дослідження впливу конституційної юстиції в Україні та окремих державах Східної Європи на функціонування механізму державного управління. Наукова новизна полягає у дослідженні та виокремленні органів конституційної юстиції в Україні та окремих державах Східної Європи як особливого елементу в механізмі державного управління, а також у визначенні ролі та значення рішень і висновків конституційної юстиції в механізмі державного управління.

Висновки. Побудова та розвиток збалансованого механізму державного управління вимагає

постійного вирішення проблемних питань, що виникають в процесі розвитку держави та суспільства. Забезпечення ефективного функціонування органів державної влади обґрунтовано теорією розподілу влади на законодавчу, виконавчу та судову гілки. Однак на практиці реалізація принципу верховенства права та дотримання основного закону під час функціонування органів державної влади є складним завданням. Реалізація повноважень органів державної влади може ефективно забезпечуватись лише за рахунок безумовного та неухильного виконання рішень та висновків органу конституційної юстиції. Лише таким чином можливо досягти стабільного функціонування механізму державного управління та вирішення конфліктних си-

туацій на найвищому рівні. Водночас дослідження результатів діяльності органу конституційної юстиції в Україні та окремих державах Східної Європи підтверджує думку про те, що органи конституційної юстиції, виходячи з їх повноважень та законодавчих гарантій діяльності, можна вважати органами з особливим статусом та не відносити до жодної з гілок влади. Такий підхід дозволяє обґрунтувати відсутність законодавчого віднесення Конституційного Суду України до конкретної з гілок влади та, водночас, виключні повноваження на вирішення конфліктів між вищими органами державної влади. Відсутність повноцінного інституту конституційної скарги, відсутність повноважень щодо оцінки судових рішень на предмет конституційності залишає на

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Більшість дослідників, вивчаючи той чи інший орган державної влади, виходять передусім з віднесення його до однієї з гілок влади, що є традиційним підходом. Порядку денному питання місця конституційної юстиції в механізмі державного управління.

Аналіз досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених стосовно місця та значення конституційної юстиції в механізмі державного управління дає змогу зробити висновок, що наразі відсутній єдиний підхід до розуміння правового статусу органу конституційної юстиції, а вітчизняне законодавство потребує суттєвого доопрацювання з метою завершення формування Конституційного Суду України як дієвого елементу механізму державного управління.

The article investigates the activity of the constitutional justice body as part of the mechanism of public administration in Ukraine and in individual states of Eastern Europe. Attention was paid to the results of the work of constitutional justice in the system of state bodies and analysis of existing legislation on this issue. It is noted that in the course of the activity of constitutional justice, when rendering decisions and conclusions, the body of constitutional justice exerts a significant influence on the functioning of the mechanism of public administration, first of all, given the obligatory implementation of the decisions made by this state body. The significance of the decisions and

conclusions of the constitutional justice body in the mechanism of public administration is analyzed.

The purpose of the article is to investigate the impact of constitutional justice in Ukraine and the individual states of Eastern Europe on the functioning of the mechanism of public administration. Scientific novelty is to study and separation of constitutional justice bodies in Ukraine and the individual states of Eastern Europe as a special element in the mechanism of public administration, as well as in determining the role and significance of constitutional justice decisions and conclusions in the mechanism of public administration.

Conclusions. The construction and development of a balanced mechanism of public administration

requires constant resolution of the problematic issues that arise in the process of development of the state and society. Ensuring the efficient functioning of public authorities is grounded in the theory of the separation of powers into the legislative, executive and judicial branches. However, in practice, the implementation of the rule of law and the observance of fundamental law in the functioning of public authorities is a difficult task. The exercise of powers of the state authorities can only be effectively ensured by the unconditional and steady execution of the decisions and conclusions of the constitutional justice body. Only in this way is it possible to achieve a stable functioning of the

mechanism of public administration and resolution of conflicts at the highest level. At the same time, the study of the results of the activity of the constitutional justice body in Ukraine and the individual states of Eastern Europe confirms the opinion that, based on their powers and legislative guarantees of activity of the constitutional justice bodies, they can be considered as special bodies and not attributed to any of the branches of government. This approach makes it possible to justify the absence of a legislative reference of the Constitutional Court of Ukraine to a specific one of the branches of government and, at the same time, exclusive powers to resolve conflicts between higher

bodies of state power. At the same time, the absence of a full-fledged institute of constitutional complaint, the lack of powers to evaluate judgments on the subject of constitutionality, leaves on the agenda the place of constitutional justice in the mechanism of public administration. Analysis of studies of domestic and foreign scholars on the place and importance of constitutional justice in the mechanism of public administration makes it possible to conclude that there is currently no single approach to understanding the legal status of the body of constitutional justice, and that national legislation needs substantial refinement to complete the Constitution. mechanism of public administration.

Ключові слова: механізм державного управління, конституційна юстиція, Конституційний Суд України,

ни, конституційна юстиція в механізмі державного управління, конституційний контроль. Key words: mechanism of public administration, constitutional justice, Constitutional Court of Ukraine, constitutional justice in the mechanism of public administration, constitutional control.

Водночас функціональні характеристики та кінцевий результат окремих органів державної влади не дозволяє однозначно стверджувати про їх приналежність до однієї з гілок влади.

Органи конституційної юстиції завжди займали особливе місце в системі органів державної влади будь-якої з держав (у цій статті мова йтиме виключно про модель конституційної юстиції європейського типу), що обумовлено особливостями їх компетенції.

Необхідність побудови збалансованого та функціонально стабільного механізму державного управління пояснює законодавче закріплення обов'язковості до виконання рішень та висновків органу конституційної юстиції. Досліджуючи діяльність Конституційного Суду України та органів конституційної юстиції держав Східної Європи, необхідно визнати, що їх діяльність була б позбавлена змісту, якби не законодавчо закріплений обов'язок виконання постановлених рішень. Саме результат діяльності у вигляді постановленого рішення є в ідображенням здійснення конституційною юстицією визначених функцій через призму законодавчо визначених повноважень.

Зазначену функцію можна визначити як функцію забезпечення принципу поділу державної влади (арбітражна функція). Вона є притаманною для органів конституційної юстиції держав Східної Європи. Прояв цієї функції віднаходимо серед повноважень органів конституційної юстиції щодо врегулювання компетенційних спорів між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Саме завдяки остаточності рішень органів конституційної юстиції, які спрямовані на врегулювання конфлікту між органами державної влади, вдається зберегти баланс в механізмі стримувань та противаг.

Вирішення питання місця органу конституційної юстиції в системі органів державної влади надасть змогу удосконалити діюче законодавство та суттєво просунути в побудові ефективного механізму державного управління, що функціонуватиме в умовах неухильного дотримання основного закону та принципу верховенства права.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Необхідно наголосити на тому, що для розуміння актуальних проблем формування й розвитку механізмів державного управління в Україні необхідно враховувати відповідні положення наукових робіт вітчизняних вчених-теоретиків у галузі конституційного, муніципального права та в сфері економіки: М. Орзіха [3], Ю. Балыця [4], І. Гришової [5], О. Копиленко [6], С. Шевчука [7] та ін., що стосуються питань конституційної юстиції, елементів та сутності механізмів державного управління.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення місця та значення органу конституційної юстиції в механізмі державного управління в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО

МАТЕРІАЛУ Останні десятиліття в Україні та державах Східної Європи ознаменувались низкою реформ та перетворень. У тому числі й формуванням органів конституційної юстиції як необхідної умови побудови правової держави. Будучи новітньо сформованими та опираючись лише на досвід діяльності подібних органів в інших державах, органи конституційної юстиції не уникнули по милок та недоліків у своїй діяльності. Проте, характеризуючи загалом діяльність органів конституційної юстиції в державах Східної Європи, можна говорити про їх позитивний вплив на формування ефективного механізму державного управління, на реалізацію конституційно закріплених принципів верховенства права та пріоритету прав і свобод людини і громадянина. А набути й

з роками досвід лише додає вагомості їх рішенням та висновкам. Під час здійснення будь-якого напрямку своєї діяльності, Конституційний Суд України стикається з низкою проблем. Найвагомішими з них є прогалини в праві та відсутність адекватного нормативного правового регулювання суспільних відносин в Україні.

Дійсно, звернення до аналізу законодавства підтверджує виняткову юридичну силу рішень органів конституційної юстиції та обов'язок їх виконання. Так, в ч. 2 ст. 150 Конституції України визначено, що Конституційний Суд України ухвалює рішення, які є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені [1]. В ст. 69 Закону України "Про Конституційний Суд України" вказується, що рішення і висновки Конституційного Суду України рівною мірою є обов'язковими до виконання. А відповідно до ст. 70 цього ж Закону у разі необхідності Конституційний Суд України може визначити у своєму рішенні, висновку порядок і строки їх виконання, а також покласти на відповідні державні органи обов'язок і

щодо забезпечення виконання рішення, додержання висновку. Конституційний Суд України має право зажадати від органів, зазначених у цій статті, письмового підтвердження виконання рішення, додержання висновку Конституційного Суду України. Невиконання рішень та недодержання висновків Конституційного Суду України тягнуть за собою відповідальність згідно з законом [2].

Варто звернути увагу на те, що рішення, які приймаються Конституційним Судом України, неможливо розглядати окремо від процесів, що відбуваються в суспільстві та державі, оскільки вони значною мірою впливають на законодавче регулювання, права людини та на функціонування механізму державного управління загалом. У зв'язку з цим необхідно визначити, в якому обсязі Конституційний Суд України своїми рішеннями може впливати на механізм державного управління та чи можуть його рішення вносити "корективи" у його функціонування взагалі.

Досліджуючи сутність рішень Конституційного Суду України, слід звернути увагу на те, що вони мають нормативно-правову природу, впливають на найважливіші суспільні відносини, розраховані на всіх учасників правовідносин, мають загальнообов'язковий та остаточний характер. Встановлені рішення Конституційного Суду України є загальнообов'язковими для застосування всіма суб'єктами правозастосування та органами державної влади при реалізації своїх повноважень. Крім того, рішення Конституційного Суду України здійснюють вагомий вплив на формування правової доктрини. Як слушно зауважує М.П. Орзіх, "...

приписи і практика Конституційного Суду України, зміст окремих думок суддів дають підстави вважати доктрину джерелом права, роль якої для Конституційного Суду України саме як джерела права зростатиме аж до того, щоб визначити його як суд доктринального права" [3, с. 57].

Завдяки наданим повноваженням та наділенні рішень Конституційного Суду України особливою юридичною силою, можна говорити про реальну можливість Суду впливати на функціонування механізму державного управління загалом шляхом винесення рішень, які в подальшому можуть бути використані під час реалізації своїх повноважень органами державної влади.

Під час винесення рішень з'являється небезпека виходу Конституційного Суду України за межі тлумачення, яка присутня через те, що в конституційному і поточному законодавстві наявна значна кількість оціночних понять та через недосконалість юридичної термінології, що проковує Суд "скоригувати" зміст норми шляхом

її тлумачення. Водночас порушення Конституції України стає особливо вірогідним, оскільки в основі інтерпретації можуть лежати не правові критерії.

Особливо увагу вчені звертають на проблематику політизації рішень Конституційного Суду України і, таким чином, впливу на механізм державного управління політичних чинників. Це питання актуалізується у зв'язку з тим, що значна частина справ, які розглядає Конституційний Суд України, має політичний характер.

Значну увагу громадськості привернуло одне з рішень Конституційного Суду України, а саме рішення від 25.01.2012 р. № 3-рп/2012 [8], яким розтлумачено норми Конституції України щодо застосування судами України нормативно-правових актів Кабінету Міністрів в Україні та регулювання цими актами порядку та розмірів соціальних виплат та допомоги, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, відповідно до Конституції та законів України. Одним із питань, які мав розглянути Суд, було питання про обов'язковість для застосування судами України нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України з питань соціального захисту громадян, виданих на виконання вимог Бюджетного кодексу України, Закону про

Державний бюджет України на відповідний рік та інших законів України. По суті, Конституційний Суд України ствердно відповів на це питання, підтвердивши, що Кабінет Міністрів України регулює порядок та розміри соціальних виплат та допомоги, які фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету України, відповідно до Конституції та законів України. Таке рішення викликало значний резонанс у суспільстві та стало підґрунтям для дискусії про можливість обмеження підзаконними нормативно-правовими актами, що видані Кабінетом Міністрів України, закріплених у Конституції та законах обов'язковості соціальних виплат.

Дискусійним стало питання щодо наділення Кабінету Міністрів України повноваженням видачі підзаконних нормативних актів з метою регулювання подібних відносин соціального забезпечення, опираючись на рішення Конституційного Суду України та на соціально-економічні можливості держави. Це пов'язано з тим, що вказані суспільні відносини повинні регулюватися лише законами, на що вказується в ст. 92 Конституції України, зокрема, у п. 6 закріплено регулювання виключно законами питань соціального та пенсійного забезпечення [1].

Отже, рішення органу конституційної юстиції призначені, насамперед, для вирішення питання відповідності Конституції певного нормативного акту та внесення правової одноманітності при застосуванні окремих положень Основного Закону, але аж ніяк не можна використовувати їх як інструмент для вирішення окремих політичних завдань.

Вплив рішень Конституційного Суду України на діючий механізм державного управління є очевидним. Своїми рішеннями Конституційний Суд України повинен гарантувати верховенство Конституції України, забезпечувати конституційну законність та стабільність функціонування механізму державного управління на основі принципу верховенства права, який виключає можливість впливу на рішення Конституційного Суду України будь-яких не правових чинників.

Виходячи з зазначеного, варто відзначити, що одним із проблемних аспектів у практичному здійсненні повноважень Конституційного Суду України є проблема виконання його рішень, без вирішення якої важко говорити про ефективне забезпечення збалансованості механізму державного управління. Більше того, потрібно вести мову не просто про обов'язок виконання резолютивної частини рішення Конституційного Суду, але й про дотримання основних принципових положень, викладених в тексті рішення Конституційного Суду. Зазначені вище проблемні питання є результатом низького рівня правової освіченості, правової культури та правової свідомості передусім осіб, яким адресуються рішення Конституційного Суду України.

Як зазначалося вище, Конституційний Суд України може визначити у своєму рішенні порядок та строки виконання рішення і зобов'язати відповідні органи виконати рішення. Сам Конституційний Суд України тлумачить положення ст. 70 Закону України "Про Конституційний Суд України" у рішенні від 14 грудня 2000 року так, що рішення Конституційного Суду України незалежно від того, визначено в них порядок і строки їх виконання чи ні, є обов'язковими до виконання на всій території України. Органи державної влади, органи Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, посадові та службові особи, громадяни та їх об'єднання, іноземці, особи без громадянства повинні утримуватись від застосування чи використан -

ня правових актів або їх положень, визнаних неконституційними. Рішення Конституційного Суду України мають пряму дію і для набрання чинності не потребують підтвердження з боку будь-яких органів державної влади. Обов'язок виконання рішення Конституційного Суду України є вимогою Конституції України (частина друга статті 150), яка має найвищу юридичну силу щодо всіх інших

нормативно-правових актів (частина друга статті 8) [9]. З огляду на реальний стан виконання рішень Конституційного Суду України та його "споглядальну позицію щодо здійснення контролю за реалізацією його актів, незважаючи на непоодинокі випадки ігнорування рішень суб'єктами, яким ці рішення адресовані" [10, с. 32] слід погодитися з тезою про те, що "домогтися ефективності виконання кожного рішення Суду поки що не вдається з причин, які не залежать від Конституційного Суду і перебувають поза межами його повноважень" [11, с. 6].

Тому видається, що одним із необхідних кроків у цьому напрямку є жорстка законодавча регламентація порядку та строків виконання рішень та висновки в Конституційного Суду України. У цьому зв'язку, видається позитивним досвід окремих держав Східної Європи.

У більшості держав Східної Європи при здійсненні попереднього конституційного контролю виявляються потенційні негативні наслідки для держави чи громадян. А завдяки завчасно прийнятим рішенням органів конституційної юстиції усуваються можливі порушення основного закону.

Слід відзначити, що держава може називатися правовою лише у тому випадку, коли в ній визнаються, поважаються, забезпечуються, гарантуються і захищаються права людини. З метою підвищення ролі прав і свобод людини і громадянина в Україні як правовій державі у ст. 8 Конституції України гарантується право на звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України [1].

Одним із основоположних принципів існування і функціонування правової держави є верховенство конституції в системі нормативно-правових актів. З метою забезпечення дотримання конституції у більшості країн сформовано інститути конституційного контролю, який зокрема здійснюють органи конституційної юстиції.

Безумовно, основною функцією Конституційного Суду України можна вважати функцію захисту прав та свобод людини і громадянина. Однак у чинному законодавстві можливість громадянина безпосередньо звернутися до Конституційного Суду України у разі порушення його прав і свобод, а також захист судом порушених прав людини і громадянина за власною ініціативою не передбачено.

Таким чином, функція захисту прав і свобод людини і громадянина ні в Конституції України, ні в Законі України "Про Конституційний Суд України" прямо не передбачена. Проте можна стверджувати, що вона є основною в діяльності цього органу конституційної юстиції.

У законодавстві України не передбачено право громадян звернутися до Конституційного Суду України з приводу конституційності законів і, відповідно, немає можливості захистити свої права, якщо вони обмежені, звужені за змістом та обсягом відносно існуючих і гарантованих Конституцією України. Йдеться про прямий доступ громадян до конституційного правосуддя, про можливість не чекати, коли Президент України або народні депутати підтримають індивідуальне звернення щодо порушеного права людини у чинних законах, а власними зусиллями усувати порушення конституційних прав.

Необхідно також відзначити, що роль зазначених вище суб'єктів конституційного подання у захисті прав і свобод людини неоднакова. Так, практика діяльності органів конституційного правосуддя країн Європи показує, що ні посадові особи вищих органів державної влади, ні суди загальної юрисдикції не використовують можливості конституційного правосуддя щодо захисту прав і свобод людини так активно, як це роблять фізичні особи.

Аналіз статей 42, 43 Закону України "Про Конституційний Суд України", надає можливість зробити висновки, що законодавець передбачає можливість фізичних та юридичних осіб звертатися до Конституційного Суду України. Але в законі йдеться про право звертатися до Суду для захисту своїх прав лише з питань офіційного тлумачення Конституції та законів України. Тобто особа може звернутися до Суду лише з проханням тлумачення певної норми правового акта і лише у разі не однозначного застосування цієї норми судом чи

іншим органом державної влади. Вона не має можливості звертатися до Конституційного Суду України з проханням визнати той чи інший нормативний акт неконституційним. Таке право належить чітко визначеному колу осіб.

Досліджуючи процедуру конституційного звернення, і вимоги, виконання яких є необхідною умовою при прийнятті звернення до розгляду, можна стверджувати, що для більшості громадян без кваліфікованої допомоги реалізація права на конституційне звернення є неможливою.

Одним із проблемних аспектів функціонування механізму державного управління слід виділити наявність прогалин в праві. Це значною мірою розбалансовує систему та зумовлює до прийняття хибних рішень окремими органами державної влади, а подекуди призводить до функціонального конфлікту. В таких ситуаціях органи конституційної юстиції можуть приймати ефективні рішення, що гарантуватимуть стабільність функціонування органів державної влади. Зокрема О.В. Кузнецова відзначає, що органи конституційної юстиції на практиці не лише констатують наявність прогалини, але й застосовують заходи з їх подолання або усунення. Виходячи з зазначеного, О.В. Кузнецова виділяє функцію виявлення прогалин в праві як одну з функцій органу

конституційної юстиції [12]. Варто погодитися з наведеним вище міркуванням, адже найчастіше орган конституційної юстиції виявляє та усуває встановлені прогалини та колізії в законодавстві. Завдяки юридичній силі рішень, що приймаються органами конституційної юстиції, вдається усунути правові колізії шляхом скасування окремих норм. Проте більш складна ситуація з розумінням ролі конституційної юстиції в сфері усунення прогалин в праві. Зокрема рішення прийняті органом конституційної юстиції володіють ознаками нормативно-правового акта, проте вони не можуть замінювати їх собою.

До вирішення питання усунення прогалин в праві засобами конституційної юстиції в різних державах Східної Європи застосовуються наступні підходи. Так, у Законі Республіки Білорусь "Про конституційне суд-

чинство" окрема глава присвячена усуненню в нормативно-правових актах прогалин, виключенню в них колізій та правової невизначеності. Зокрема в главі 24 зазначеного нормативного акту вказано, що підставою для порушення провадження у справі про усунення в нормативних правових актах прогалин, виключення в них колізій і правової невизначеності є надіслані до Конституційного Суду звернення державних органів, інших організацій, а також громадян, у тому числі індивідуальних підприємців, що містять інформацію про наявність в нормативних правових актах прогалин, колізій і правової невизначеності. Порушення у справі про усунення в нормативних правових актах прогалин, виключення в них колізій і правової не-

визначеності може бути також порушено Конституційним Судом за власною ініціативою [13]. Таким чином, законодавець забезпечив Конституційний Суд Білорусі активність та можливість ініціативності в питаннях усунення прогалин, колізій та правової невизначеності. Крім того, така можливість передбачена і для різних органів державної влади та місцевого самоврядування, адже саме вони першими виявляють проблемні ситуації.

За результатами розгляду справи Конституційний Суд Білорусі приймає рішення, в якому викладається висновок про наявність у нормативних правових актах прогалин, колізій, правової невизначеності, а також формулюється пропозиція конкретному державному органу, посадовій особі про необхідність усунення в цих актах відповідно до їх компетенції прогалин, виключення в них колізій і правової невизначеності.

Оскільки виконання рішень у Білорусі контролюється безпосередньо органом конституційної юстиції, то його діяльність щодо усунення прогалин, колізій та правової невизначеності має досить ефективний характер. Подібним чином врегульовано питання й у законодавстві Молдови. Так, у ст. 79 Кодексу конституційної юрисдикції Молдови зазначено, що у разі виявлення прогалин в законодавстві, які пов'язані з нереалізацією положень Конституції, Конституційний Суд спрямовує подання до відповідного органу, в якому звертає увагу на необхідність усунення виявлених прогалин [14].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, варто відзначити, що органи конституційної юстиції в Україні та деяких державах Східної Європи стикаються з подібними проблемами під час реалізації своїх повноважень. Це пов'язано з тим, що більшість з східноєвропейських держав є новими демократіями, в яких, на відміну від західноєвропейських держав, конституційна юстиція не формувалася в глибоких демократичних умовах. Відтак практика конституційного правосуддя відображає нестабільність соціальнополітичних процесів, нестандартні моделі судової поведінки, конфлікти з виконавчою та законодавчою гілками влади. Як наслідок, виникають досить суперечливі рішення, що продиктовані складністю загальнодержавних політичних процесів або надмірною обережністю

суддів. З огляду на викладене вище, з метою забезпечення ефективного функціонування механізму державного управління, під час розгляду питання удосконалення діяльності конституційної юстиції в Україні необхідно переглянути законодавчий підхід до визначення правового статусу Конституційного Суду України. Наразі законодавство не відносить до однієї з гілок влади Конституційний Суд України. Такий підхід дає досить широкі перспективи застосування цього органу в системі органів державної влади. Водночас відсутність законно визначених функцій попереднього і наступного конституційного контролю, контролю за виконанням рішень, механізму конституційної скарги, можливості розглядати рішення судів на предмет конституційності і

значно обмежує потенціал Конституційного Суду України. Ефективність механізму державного управління та його подальший розвиток значною мірою залежать від роботи над удосконаленням функціонального наповнення конституційної юстиції. Конституційний Суд України має вийти з ролі пасивного наглядача та виконання "політичних замовлень" та стати драйвером розвитку системи державного управління з метою якісного задоволення потреб суспільства.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної

Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про Конституційний Суд України: Закон України

від 16 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 49. — Ст. 272.

3. Орзіх М. Доктрина в діяльності Конституційного

Суду України / М. Орзіх // Вісник Конституційного Суду України. — 2011. — № 4-5. — Ст. 57—63.

4. Бальцій Ю.Ю. Система місцевого самоврядування

в пострадянських державах / Ю.Ю. Бальцій // Юридичний вісник. — № 3. — Одеса, 2019. — С. 85—90.

5. Gryshova I., Tielkinienė T. and Guliyeva A. (2018).

Lobbying for Public Interests as a Democratic Social Leadership Factor for Reforming Legislation In: Strielkowski W., Sustainable Leadership for Entrepreneurs and Academics. Springer Proceedings in Business and Economics. Springer, Cham 481—489.

6. Копиленко О.Л. Реалізація реформ в Україні в

контексті планування законодавчої діяльності парламенту // Законодавча діяльність Верховної Ради України: стратегія планування в умовах європейської інтеграції. — К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. — С. 8—11.

7. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції

/ С. Шевчук. — К.: Український центр правових студій, 2001. — 302 с.

8. Рішення Конституційного Суду України від

25.01.2012 р. № 3-рп/2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=168063>

9. Рішення Конституційного Суду України від 14 груд -

ня 2000 року №15-рп/2000 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-00>

10. Владиченко С. Про деякі особливості застосу-

вання рішень органів судового конституційного контролю, які захищають права людини / С. Владиченко // Часопис Київського Університету права. — 2003. —

№ 2. — С. 32—34.

11. Скомороха В. За невиконання рішень Конститу-

ційного Суду повинна бути передбачена відповідальність / В. Скомороха // День. — 2002. — №185. — Ст. 6.

12. Kuznetsova E.V. Activity framework of con-

stitutional justice bodies to identify and eliminate legal gaps [Електронний ресурс] / Kuznetsova E.V. — Режим доступу: <http://vestnik.uapa.ru/en/issue/2015/01/23/>

13. Про конституційне судочинство: Закон Респуб-

ліки Білорусь від 08 січня 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kc.gov.by/main.aspx?guid=21735>

14. Кодекс конституционной юрисдикции Республи-

ки Молдова от 16 июня 1995 года [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.constcourt.md/public/files/file/Baza%20legala/CodJC.rus.pdf>

Список використаних джерел

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "The Constitution of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 30.
2. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Law of Ukraine "About the Constitutional Court of Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol. 49.
3. Orzikh, M. (2011), "The doctrine of the Constitutional Court of Ukraine", Visnyk Konstytutsijnoho Sudu Ukrainy, vol. 4—5, pp. 57—63.
4. Bal'tsij, Yu.Yu. (2019), "The system of local self-government in the post-Soviet states", Yurydychnyj visnyk, vol. 3, pp. 85-90.
5. Gryshova, I. Tielkinien, T. and Guliyeva, A. (2018),

10. "Lobbying for Public Interests as a Democratic Social Leadership Factor for Reforming Legislation", Sustainable Leadership for Entrepreneurs and Academics. Springer Proceedings in Business and Economics, Springer, Cham, pp. 481—489.
11. 6. Kopylenko, O.L. (2015), "Implementation of
12. reforms in Ukraine in the context of planning legislative activity of Parliament", Zakonodavcha diial'nist' Verkhovnoi Rady Ukrainy: stratehiia planuvannia v umovakh ievropejs'koi intehtatsii [Legislative activity of the Verkhovna Rada of Ukraine: planning strategy in the context of European integration], Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy, Kyiv, Ukraine, pp. 8—11.
13. 7. Shevchuk, S. (2001), Osnovy konstytutsijnoi
14. iurysprudentsii [Fundamentals of Constitutional Jurisprudence], Ukrain's'kyj tsentr pravnych studij, Kyiv, Ukraine.
15. 8. Constitutional Court of Ukraine (2012), "Judgment
16. of the Constitutional Court of Ukraine dated 25.01. 2012 No. 3-RP / 2012", available at: <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=168063> (Accessed 25 Feb 2020).
17. 9. Constitutional Court of Ukraine (2000), "Judgment
18. of the Constitutional Court of Ukraine of December 14, 2000 No. 15-rp / 2000", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-00> (Accessed 25 Feb 2020).
19. 10. Vladychenko, S. (2003), "Some features of the
20. application of decisions of judicial constitutional review bodies that protect human rights", Chasopys Kyivs'koho Universytetu prava, vol. 2, pp. 32—34.
21. 11. Skomorokha, V. (2002), "Liability for failure to
22. comply with the decisions of the Constitutional Court should be provided for", Den', vol. 185, p. 6.
23. 12. Kuznetsova, E.V. (2015), "Activity framework of
24. constitutional justice bodies to identify and eliminate legal gaps", available at: <http://vestnik.uapa.ru/en/issue/2015/01/23/> (Accessed 25 Feb 2020).
25. 13. President of the Republic of Belarus (2014), "On
26. Constitutional Justice: Law of the Republic of Belarus", available at: <http://www.kc.gov.by/document-35203> (Accessed 25 Feb 2020).
27. 14. Constitutional Court of the Republic of Moldova
28. (1995), "Code of Constitutional Jurisdiction of the Republic of Moldova of June 16, 1995", available at: <http://www.constcourt.md/public/files/file/Baza%20legala/CodJC.rus.pdf> (Accessed 25 Feb 2020). Стаття надійшла до редакції 02.03.2020 р.

Файли матеріалу

[Оригінальний файл автора](#)